

Metai XIV.

1903.

Num. 1.

UKININKAS

tautiškas žmonių laikraštis
išeina kas mėnuo vieną kartą.

Turinys:

Nuo Redakcijos.

Ant naujo meto. *Liepuks.*

Naujam metui. eilės) *Vijunas.*

Miegaliams (eilės). *Tilvikas.*

Neverk. *Tilvikas.*

Laudėjimas ir viltis *Tilvikas.*

Kunigas tai vis kunigas *M. Demikis.*

Nauja Serbų konstitucija *Spragilas.*

Kaimiečių aimanavimas (eilės) *J. Mėmelė.*

Iš Lietuvos. Lietuviai svetur. Visokios žinios.

A. a. Motiejus Demikis.

Kankintiniai 1897 - 1899 m.

Atsakymai.

Prekė 10 kap.

Adresas: M. Saunus, Tilsit, Ostpreussen,
Fabrikstrasse No. 27.

„Ukininko“² pardavinėjimas

Ant metų su prisiuntimu „Ukininkas“ prekiuoja:

Prusuose (Vokietijoje) ir Austrijoje	2 markės
Anglijoje	3 šilingai.
Amerikoje	75 centai.
Lietuvoje (Maskolijoje) konverse	3 rubliai.

Prisiulymas.

Prisiulome skaitytojams perskaityti teipgi senesniųjų metų „Ukininką“, kur yra daug akyvų ir pamokinančių straipsnių. Ypatingai reikėtų susipažint su senesniųjų metų „Uk-ko“ turiniu mus sandarbininkams, nes šiaip ima kits rašyti ir galvoti apie tai, kas jau buvo senei parašyta ir išgalvota. Čion mes nurodysime bent svarbesnius straipsnius.

„Ukininkas“ 1902 m. Atsižvelgimas į pereitus metus. Kaip make-doniečiai kovojo už laisvę. Ginkime savo kūdikius ir tikėjimą. Kaip lenka. gina savo tiesas. Valdžios spąstai. Kaip irlandai gina savo tiesas. Politiskas lietuvių padėjimas. Kova lenkų mokytinių su rusifikacija. Apie spaudos leidimą. Keli žodžiai apie lietuvių ištrėmimą. Kur dingsta mūsų mokesčiai. Apie vaikų mokymą. Dvasiška ir svietiška valdžia. Maskoliškos iškaltos ir jų reikalingumas. . . .

„Ukininkas“ 1901 m. Kratos 1900 m. Valdžia šventvagiška. Nauji metai, naujas šimtmetis — seni vargai, seni rūpesčiai. Rūpesčiai valdžios apie apšvietimą žmonių. Dėlei nušytinių su žydais. Apie slapta vaikų mokymą. „Tėvynės Sargas“ — kunigų sargas. Ant kumpos liepos ir ožiai šokinėja. Kaip augina lietuvius gimnazijoje. Naujas caro ukasas apie pirkimą žemės Lietuvoje. Maskoliškų mokyklų veisimas. Šunystės valdžios tarnų. Motiejaus Valančiaus paminėjimas. Dėlei spaudos išgavimo. Vienybė — tai mūsų galybė. . . .

„Ukininkas“ 1900 m. Atsižvelgimas į pereitus metus. Mūsų buvis. Kas lietuvis tolyn į kovą. Kareivystė Maskolijoje. Mūsų kovai Ukininkų draugystės Belgijoje. Valdžia ir žmonės. Dar keli žodžiai apie valdžios geradėjystes. Galicijos liaudies universitetas. Persekiojimas laisvės žodžio, draugysčių ir susirinkimų. . . . Bukime atsargus. Nepasitikėkime ant kitų. Nauja gadynė Lietuvos ukininkystėje. Kratos šių metų.

UKININKAS

tautiškas žmonių laikraštis

išeina kas mėnuo vieną kartą.

Vardan tautos labo, tiesos ir laisvės!

Nuo Redakcijos.

Atkreipiame atydą sandarbininkų ir skaitytojų, kad mus adresas tapo permainingas. Išsiųsti ant senojo adreso laišškai taps mums prisiųsti.

Peržvalga 1902 m. yra patalpinta „Varpe“ No. 1 ir mes velytume bent sandarbininkams tą „peržalgą“ perskaityti.

Ant Naujo Meto!

Prašvilpė, kaip viesulas antras metas dvidešimto amžiaus. Visas svietas žengia drąsiai į naujus metus. Ir kas tame ypatingo? Sakytumėt: nieko... O baltam svietelyje terp visokių skyrių žmonių ir visokių jų padėjimų daugybę rastum keistumų, kurios vienoj valandoj nė į galvą negali suimti.

Ana ve tenai tvirtos narsios viešpatystės užkariavo ir pavergė silpnėsnes ir menkesnes tautas. Užkariautieji liudi ir nulenkę galvas kenčia po svetimu sunkiu jungu. Bet užkariautojai, keldamiesi garbėje ir puikybės, paėmę pavergtųjų gausius turtus ir „dones“, linksminasi, geria vyną ir šaukia: „Lai gyvuoja tėvynė!“ O suspaustieji atsiliepia: „lai prasmenga terionybė!“

Prekininkai, pramonininkai spekuliantai skaito savo sugrobtą turtą ir rade kelis milijonus ar tukstančius užaugusio kapitalo. Linksminasi, geria vyną ir šaukia: „lai

gyvuoja apsikrybė!“ Nuskriautieji atsiliepia: „lai prasmenja suktybė!“

Viešpatyščių valdytojai, ir visi mažesni ir didesni valdininkai trokšta užlipti ant augštesnio urėdiško laipsnio, gauti pagyrimus, apmokeščius, medalius ir tt. laižydami skvernus valdžios, smaugia valdinius ir įžengdami į naujus metus geria nors degtinę ir stiklus sudauždami šaukia: „lai gyvuoja monarchija!“

Ana, ten, sulinkusioje prielukusioje šaltoje lindynėlėje badauja darbininkai, arba žemės knisikai — artojai, galvas laužo, pilvus prie nugaros su diržais veržia, pirštus kramto ir nėra kaip negal išgalvoti. iš kur paimti pinigų „donėms“ ir mokesčiams užsimokėti iš kur paimti duonos baduojančiam kunui? Bet atminę žodžius: „nesirupinkite, ką valgysite, ką gersite“, puola ant kelių ir meldžiasi prie Augščiausiojo, kad jis suteiktų geresnius „Naujus Metus“.

Ana, ten žmonių pulkelis, tarsi nuliudę, sėdi ir su suspausta širdžia baigia seną metą ir laukia naujo. Jie nėra vienam ant kaklo jungo nedėda, jie trokšta gero žmonėms, trokšta mokslo draugbroliams, trokšta permainingų draugijos surėdyme.... Tai idealistai, žmonės naujos gadinės! Tai išradėjai! Tai naujų klausimų paduotojai, senų išrištojai! Tai pirmuoliai!... Jie dirba visai žmonijai ir visą savo gyvenimą, net ir gyvastį, už žmones aukauja. Bet... o nelaimė! jų rankoms ir kojoms surengti retėžiai ir atidaryti kalėjimai; prispaudėjai tyko, ar reperžengs kas jų išleistų įstatų. Tie tai naujo svieto žmonės trokšta, kad su Nauju Metu atsirastų didesni pulkai už teisybę kariaujančių ir kad visos pasaulės vargdieniai, iškėlę raudoną vėliuką suriktų: „lai gyvuoja žmonių laisvė!“

Ką-gi mes, Lietuviai, galim tarti ir kuo pasidžiaugti sulaukę „Naujo Metu“? Kas-gi mums gali priduoti linksmybę? Ar sapnai ir svajonės apie ateitį, ar ištrėtimai į tolymus kraštus mūsų nekaltų brolių, kurių kas metas po kelias dešimtis tampa ištrėmiama? Tie kalėjimai ir mus da nevieną laukia.

Bet neprivalome dėlei to nusiminti. Ką mes turėjome pirm 20 metų? Buvo labai maža, ant pirštų

suskaitoma kuopelė tautos darbininkų, o šiandien turime keliolika dešimčių raštininkų, ir keletą raštininkų, o ką jau tėvynainių, tai tukštančiais skaitome. Liejome kraują ir kentėjome dėl kraują gerų lenkų vis per nesusipratimą. Šiandien galime didžiulis savo kareiviais, kurie kaip ažuolai stoja į kovą už tėvynę, už žmogaus tiesas ir jų kas mielas metelis didinasi skaitlius. Dvidešimts metų atgal turėjome vos maldaknyges ir keletą tikėjimiškų knygelį, apie laikraštį nė mislies nebuvo. Šiandien turime keliolika laikraščių, o ką jau nuo knygelį, tai suskaityti sunku, ir da kas metas dauginasi. Turime draugystes, turime kasas, iš kurių galime duoti pašalpą netik savo draugbroliams, bet ir savo tautą galime pakelti kartas nuo karto ant augštesnio laipsnio. Ant galo pradeda po tulus Lietuvos kampus telktis lošikų grupos, kurios perstato yvairias regyklės*. Tos regyklės ne vienam lietuviui sujudina krutinėje jausmus ir uždega meilę Lietuvos. Ar-gi negalime linksmintis, nes ką šiandien turime, tai įgavome per savo darbštumą, per vargus mūsų pačių.

Dėlto-gi, brangūs broliai ir seseris, nuo šio Naujo Meto stokime karščiaus į darbą vardan labo tėvynės ir mūsų pačių, nes už mūsų labai nieks nesirūpys, jei mes patį apsileisime. Glauskimės į draugystes, dėkime pinigų kiek išgalėdami ant labo tautos. Skaitykime knygeles ir laikraščius. Duokime pašalpą silpniems ir vargstantiems dėl tautos labo. Duokime pagelbą sanbroliams, kurie turi gabumą ir nori pasiekti mokslą. Darykime perstatymus iš Lietuvos gyvenimo. Suėjimuose giedokime patrijotiškas giesmes. Rašykime, kurie galime lietuviškai naudingus raštus, o labiausiai platinkime jau atspaudintus raštus tarp žmonių.

Liepuks.

Naujam Metui.

Jau senas metas, broliai, praėjo,
Ką skausmais širdį dažnai kapojo,
Lygiai kaip dumai, sklaidomi vėjo,
Erdmėj pasviečio pasikavojo.

Tartumei, audros, šturmai nutyko,
 Kada sulaukėm metelio naujo;
 Bet jausmai skaudžiai sužeisti liko —
 Širdis patvinus srovėse kraujo!...

Kiek tai nelaimių smarkių datyrė,
 Kurie tėvynės vargus pažino!
 Nevieną pančiuos alkis prispyrė,
 Juogei iš miego brolius žadino.

Kiek-gi tai brolių nuskriaustų liko,
 Kurie per sieną mums šviesą nešė!
 Neteko sunkiai gauto skatiko:
 Sargai skriaudėjų nuog jų išplėšė.

Jau drąsos, vilties kiti nebteko
 Dėl karštos meilės savo tėvynės,
 Nes už mus buvę drąsiai prašneko,
 Neužsigynė jausmo krutinės.

Ak! gal šits Naujas Metas užstojes
 Prakreips nuog mūsų nelaimių šuvi,
 Gal ramia širdį užjaus artojas —
 Gal jau pageris vargdieniui buvį? —

Ne! To nelaukim, vargingi broliai!

Atmeskim viltį tuščios svajonės!

Nūgysim laisvės, tiesos patoliai,

Kol tykiai lauksim priešų malonės.

Bet kol jaunystė šildo krutinę,

Visi iš vieno, varguoliai, stokim,

Už laisvę buvį ir už tėvynę

Su prispaudėju drąsiai kovokim.

Nors už mus drąsą, priešų šunybe

Dažnai nelaisve mumis grumoja,

Nemeskim viltį — savo stiprybėj

Dvasia kvėpuoti tenenustoja.

Tegul-gi peiliais mums širdis ardo,

Neįveiks mūsų tvirtą krutinę!

Atbuks ašmenis priespaudos kardo:

Pražydės skaisti, linksma gadinė!.

Jau šviesa, mokslas visur pasklidęs,

Kaip aiški liampa, žiba ir šviečia;

Darbščių tautiečių vaisius pražydęs

Į laisvės amžių mus visus kviečia.

Glauskime tiktai spėkas iš vieno,
 Juoskimės ryšiu tikros brolystės;
 Išgriausim tvirtas verguvės sienas,
 Sutruks retėžiai biaurios vergystės.
 Tada užšvies mums skaisti saulelė,
 Ką mus tėveliams švietė, žibėjo,
 Spinduliais laisvės apsiaubs šalelė,
 Kuri daug vargo jau prikentėjo.
 Praeis senieji vargai bedalių,
 Naujo, garbingo meto sulauksim,
 Jurioms nelaimių į laisvės šalį
 Eldijoj Nojaus linksmi išplauksim.
 Tada Lietuva, mūsų tėvynė,
 Atgims garbingai iš gilaus kapo,
 Džiaugsis išvydus naują gadynę,
 Kad jos vaikeliai laimingais tapo. *Vijunas.*

Miegaliams.

Kelkit, broliai, kelkit!
 Jau gana miegoti bus!
 Jūs nežadin gauja caro,
 Tad jūs miegos teip ramus?!
 Ar nežinot, kad mus dalį
 Gniauž' valdžios ranka žiauri,
 Kad tai valdo mūsų šalį
 Tik gauja tranų godi?!

Ar nejaučiat, ar nematot
 Išniekos, skriaudos savos
 Ir paniekinto, suminto
 Žmogaus ypatos šventos?!
 Ar negirdit liudno balso
 Nelaimingos Lietuvos,
 Iš tyrų Gudijos šauksmo
 Prasikaltėlių valdžios?! ..

Tilvikas.

Neverk!

Liudnas rudens vakaras. Išigraudinęs vėjas švilpina vienodą, vien balsią dainą, tai užtraukdamas ploniau, tai vėl aptildamas. Liudna jo daina sunkiu akmeniu gula ant širdies, širdies opos tarytum atsiveria. Nelaimės, vargai, bėdos aiškiau stoja prieš akis. Skausmas, nuliudimas didinas.

O vėjas, rodoš, gaudžia da liudniau da skardžiau!
 Ką jis lemia? Ką pranašauja? ką?

— Ašaras, ašaras, vargus, sielvartus, kančias, kančias!..
 — tarytum atsakydama ant šio klausimo, mąstė apisenė, suvargusi žmona, sėdėdama ties langu paprastoj lietuvių ukininko gričioje.

— Ak, varge mano, varge! — tyliai prabilo moteriškė ir vėl užsirupino.

Nelinksmos mintis gulė jai ant širdies. Palaidojo vyrą, liko viena - našlė ant sunkaus gyvenimo kelio, ir visa jos viltis, paguoda ir parama — tai sunus Jonas, jos geras, mylimas Jonas. Apie jį jį mąsto, dėl jo dreba, dėl jo nerimsta! Kur jis? O kas jį žino! Nespėjo parvažiuoti ir vėl išbildėjo nežinia kur, dėlko? Bet motiniška jos širdis jaučia nelaimę, jaučia, kad jos Jonui graudena pavojus. Beto, ir kaimynai teip kalba. Ne tik kalba, bet tuli net grumoja, jau žada jį apskusti...

Sako jie, kad jis „popieras“ lipinąs, mėtas, knygas lietuviškas gabenąs. Jaučia, numano jį, kad tose šnekose yra dalis teisybės. Ji pati pas jį matė pundą lietuviškų knygų. Ak, nelaimingos, nelaimingos tos lietuviškos knygos! Nelaiminga moteriškė! Kiek skausmo, kiek baimės ji turėjo dėl jų! Nė naktį, nė dieną neturi ji ramumo: naktį persekioja ją baisūs sapnai, dieną-dreba dėl sunaus. Bet niekados da jos širdį nespaudė toksai sunkus skausmas, kaip ši vakarą. Jos laki, suerzinta fantazija*) jau puošė ko baisiausius paveikslus: tai matė ji savo sunų, savo mylimą Joną, geležinėse rankose baisių žandarų, tai tamsiame kalėjimo urve kenčiantį, kankinamą... O, varge, varge! Iš akių jai išsiveržė dvi stambi ašari, pakibo ant skruostų ir nuriedėjo per raukšlėtą, suvargusį veidą.

— Mama! ko verki? Neverk! Mama, neverk! — ramino ją mažas kudikis, jos jauniausias sunus. Tarytum suprasdamas motinos skausmą, jis ilgai tylėdamas veizėjo į motiną ir išdrįso tik tada pratarti, kada išvydo ašaras ant jos veido.

Motina, tarytum atsakydama ant sunaus meilės, pradėjo glostyti jo baltą galvutę.

*) fantazija — spēka proto tvirti paveikslus, svajoti. Red.

Šunes sulujo.

Moteriškė išpietė akis į langą. Lauke buvo tamsu, gaudė vėjas, ir reti stambūs lašai lietaus kirto į langą.

— Nematyti nieko! — su širdgėla ištarė ji, praėjus nekuriam laikui, ir atsitraukė nuo lango. Vėlu jau buvo. Moteriškė paguldė kudikį, prigesino žiburį ir pati puolė rubuose į lovą. Bet daug da permastė, daug perkentė, kol miegas užmerkė jos akių.

Bet ir miegas nedavė jai pasilsėt. Jai prisisapnavo keista puota. Už stalo sėdėjo su raudonais knypkais „ponai“; gėrė degtinę, lošė, klykavo, kvatojo, rodydami aštrius dantis ir ilgas, kabančias, kaip pas meitėlius, iltis. Vienas iš jų, ką sėdėjo pačioje kerčioje, turbūt vyresnysis, ištiesęs kaklą apsidairė po kambarį, pavuostė orą ir tarytum užuodęs ją, tarė: „Aa, Gerulienė... labai vakarą! gerai, kad atėjai... pas mus puota... medžioklė pasisekė, valgysim šviežienos“. Tai pasakęs sudavė kumščia į stalą, ant kurio akimirksnyje nežinia iš kur atsirado retėžiais surakintas žmogus.

Nudžiugo „ponai“. Kiekvienas iš jų savo ilgomis iltimis, kurios, rodėsi Gerulienėi, da labiau ištišo, siekė gulinti ant stalo žmogų.

Štai priėjo vyresnysis ir iškėlė ant jo ilgą-ilgą peilį. Tada nelaiminga jo auka atkreipė link Gerulienės persigandusi, maldaujanti veidą, ir Gerulienė pamatė... Joną, savo sunų....

— Šalin, nekušink! — suriko Gerulienė ir pabudo.

— Mama! kas jum? — atsiliepė keno tai balsas. Žiuri: kambaryje šviesu, o pas jos lovą stovi Jonas.

Aa, tai tu... parvažiavai, pratarė į sunų motina ir pradėjo jam pasakoti savo sapną.

— Tai jum, mama, vis kas-žin kokios baidyklės lenda į galvą; perdaug apie mane rupinatės, — tarė Jonas, kada motina pabaigė savo pasakojimą.

— Ką aš nesirupisiu atsakė motina: štai bežiurint, atvažiuos žandarai, išvež... ar žinai ką apie tave žmonės šneka....

— O jus, mama, tų šnekų neklausykite, pertraukė šypsodamos Jonas.

— Neklausyti, neklausyte! — pakeldama balsą karčiai prabilo moteriškė ir čia paleido visą savo moterišką gudrumą ir jausmą, kad atitraukti sunų nuo pavojingo darbo, nuo ėjimo prieš valdžią. Su karčia širdžia klausė sunus išmetinėjimų, maldavimų motinos. Jos skausmas kaip yla vėrė jo širdį. Šiek-tiek ją suraminęs išėjo. Bet ne miegas jam rūpėjo, tik norėjo prasišalinti nuo akių motinos, kad užsidarytų vienui-vienas su savo jausmais, su savo liudnomis mintimis. Visada ašaros motinos sunkiai gulė Jonui ant širdies, bet šį vakarą jos galutinai jį pakirto.

— Ką daryti, ką daryt? — klausė jis savęs: ar atplėšti savo širdį nuo viso to, prie ko aš ją pririšau, ar krypti iš kelio, kurį man rodo sąžinė ir protas, ar atsisakyti nuo idėalo, prie kurio žadėjau žengti; ar atsikratyti nuo viso to, ką lygšiol su tokiu karštumu pranašavau; ar-gi aš apleisiu tėvynę, neprisidėjęs prie jos atgaivinimo?! O, ne! ne! į darbą, į kovą! visomis spėkomis į kovą! Smarkyn agitacija, tolyn pradėtas darbas! tolyn! Kam abejoti. Dirbti dėl idėalo, kentėti dėl idėalo ir mirti dėl idėalo!*) Teip: dirbti, kentėti ir mirti! su spindančiomis.... akimis garsiai sušuko Jonas ir nusiramino. Bet čia prieš jo akis stojos pilnas skausmų motinos, paveikslas, liudnas. Tarytum girdėjo jis jos verksmus, vaitojimus išmetinėjimus, jautė jos širdgėlą. Kakta jo susiraukė, jaunas veidas apsiniaukė.

— Motina, motina! Kas su jaja bus? Ką-gi jaus ji tada, kada pamatys mane rankose žandarų? Ar turiu tiesą užduoti jai tokį smugį? Ir dėl kokio tikslo aš ją ir save kankinu? Dėl idėalo?! Ana, dėl idėalo! o tas idealas gal teip toli nuo mus, kaip dangus nuo žemės! Ar ne metas pamąstyti man apie savo laimę? Jug ne dėlto man davė gamta gyvastį, kad kentėčiau! Naudokis gyvenimu, jieškok laimės — ot žodžiai teisybės! Aš

*) Ideja — paveikslas daikto proto sutvertas. Idealas — tobulas, išsvajotas paveikslas daikto, gyvenimo. *Red.*

laimės noriu, laimės! Kur ji? Ar rasiu ją? Ak, paikas! jug nėra čia jos, čia, kame viešpatauja vienos nelaimės, vargai ašaros, kur tvirtesnis skriaudžia silpnėsi, kur ant sąžinės ir proto užkalti pančiai! Ne, nėra čia jos, reikia jos jį ieškoti tų... idėale! Ir vėl idėalas! Ak, idėale viskas, be jo nieko! Prie idėalo, prie idėalo!!

Du metai praėjo nuo ano laiko. Per miestą surakintą retėžiais policijantai lydėjo išblyškusi, plaukais apžėlusį jaunikaitį. Buvo tai Jonas. Ką daryt — įpuolė!... Jau pilni metai, kaip jį valdžia kalėjime kankina, kvočia, bet negali pelnyti. Jonas tarytum kursta, kada tardytojas pradeda šneka apie jo draugus „litvomanus.“ Ir štai dabar jį veda. Kur? Nežino ir nesirupina apie tai Jonas. Galvą nuleides jis eina; rodos užmiršo, kad ant jo rankų uždėti retėžiai, kad esti kaliniu-kankintiniu, kad ant jo atkreiptos akys žingeidžių miestelėnų. Nieko nemato jis, nieko negirdi. Ne, mato, girdi.... girdi verksmus motinos, mato jos liudną paveikslą, jaučia jo skausmą. O, motina, nelaiminga motina! Apalpusi pasiliko jį tų, pas sieną kalėjimo, nes sekti paskui jos mylimą Joną jai nedaleido. Nieks jos nesigali, nieks neramina, nieks nepasako širdingo žodžio. Tik viens vargšas Jonas ją neužmiršo, atsigrižo ir tarė: „Mama, neverk, neverk!“ O, kiek meilės buvo tame „neverk!“ Bet nenudžiovino motinos ašarų ta sunaus meilė. Da smarkiau, da labiau slogina ją jos. Ašaros, ašaros! Kiek išliejo ji jų? Ar ilgai lemta jai ašaras lieti? Ar ilgai?...

Laiks bėgo. Ant parankos buvo paleidę Joną iš kalėjimo. Teip, buvo paleidę, bet štai vėl atvažiavo žandarai jį paimti, nes, sako, parėjęs nuo ministerio nusprendimas ištremti jį į Gudiją. Jonas tikėjosi nuo valdžias panašios „malonės,“ bet jo motinai tai buvo nelaukiamas smugis. Ji mąstė, kad Jonas jau atliko bausmę, kad valdžia jau jį daugiau nekankis. O dabar... dabar reikia atsisveikinti su sunumi, atsisveikinti tuojaus, be atdėlio, nes žandarai ragina skubintis, nenori palukėti. Karti naujiėna, liudnas vaizdas. Gerulienė tarytum

pamišus mėtosi po gričią, laužo rankas; negali ištarti nė vieno žodžio: skausmas, kaip replės, sugnybo jai gerkle. Laiks bėga, reiks skirtis. Bet motina neleidžia sunaus; stipriai įkibo jos rankos į jo rubus, nors kojos klumpa. Ašaros juodviejų krinta įiedviem ant rankų, maišos...

— Neverk, mama, neverk! — ramina motiną verkdamas Jonas: pasimatysiva... jug ir tē žmonės... gal neturėsiu vargo... Mama! Neverk, neverk! Motina rauda, nori šnekėti, bet vieton žodžių išein iš jos lupų tik šauksmai neaiškūs, bet drebančios rankos da stipriau laiko sunų. Kas išdris juodu perskirti, kas nepaguodos juodviejų skausmų? Kas? — Žandaras. Jis... O, vaizdas! Užmerk akis, broli!

Naktis. Žmonės miega užmigo ir Gerulienė: pakirto ją aštrios kančių ešmenis. Ramus, saldus, jos miegas. Pusiau adarytos akis džiaugias linksmu, raminančiu vaizdu. Mato ji savo Joną neraudantį, nusiminusį, susikrimtusį, bet ramų, rimtą. Žiuri ji ant jo ir negali atsižiūrėti, o jis jai šneka: „Motin! Nesirupink, neverk, nes nėra ko verkti. Gailiesi manęs, baugina tave datyrusios mane nelaimės, skaudi ranka valdžios?! Nusiramink! Didžiausia nelaimė — iškrypimas iš sąžinės kelio, kuriuo žmogus privalo eiti, nepildymas pareigų, kurias deda ant jo spėka meilės, doros, teisybės; pasidavimas galingai, bet ištvirtusiai, despotiškai,*) biauriai spėkai, nusižeminimas sulyg jos gyvuliškų reikalavimų! Mano sąžinė gryna, nes aš ėjau tuo keliu, kuriuo privaliau eiti. Pasilsėjęs eisiu drauge su kitais ir tolyn juo; pailsime — eis toliau mūsų ainiai, eis tol, kol neprieis kelio galą — idėalą. Eiti tuo keliu — dorų žmonių pareiga. Neverk! Neverk! Neverk!

Tilvikas.

Liudėjimas ir viltis.

— Tu vėl liudi drauge?! Ak, įkiro man tik tavo vaitojimai, aimanavimai... Bet klausiu da kartą: kas nuodija tavo ramumą?

*) despotas — ponas, prispaudėjas; despotiškas — nežmoniškas. *Red.*

— Ak, mielas drauge! tarė nuliudėlis — tu vėl mane raminsi. Tu iškalbus, gudrus, išmintingas; tu visada sugebėsi, nors ant trumpo laiko, paguosti varguolį. Bet aš neįieškau pas tave suraminimo, paguodos, neįieškau, nes žinan iš kalno, kad tai bus tik puiki eilė tuščių žodžių, kuriems niekadės nelemta išsipildyti. Neprieštarauk! ... Pasakyk: ar daug kas išsipildė iš tavo teip puikiai nupieštų pranašavimų? Kaip pirma mes vargome, teip ir dabar vargstame, teip ir visada tebevargsime prispausti geležine ranka galingųjų! Kas skaudžiau! Vargai auga, persiekiojimai valdžios didinas, o priešintis jiems nėra spėkos ... Štai ir dabar dejuoja Gudijoje ir kalėjimuose kruva lietuvių inteligentų — buvusių kareivių politiškoje kovoje. O kiek jų ten šėtoniskai kankino, tai gal pasakyti tik tie murai — liudininkai jų kančių! Kiek ašarų išliejo tie, kuriems lydėti prisėjo tų brangiausias ypatai: vaikai lydėdami tėvus, tėvai vaikus, seseris brolius, draugai draugus ir vargšės moteris savo vyrus!? O kiek da jų išlies?! O ar toli mes nužengėme, ar daug ką pelnėme? Po senovei vargas spaudžia žmones, valdžia juos maskolina, tėvynė tebevaitoja ...

— Ir teip toliau, ir teip toliau pertaukė šypsodamos draugas — pradėjai paprastą giesmę; bet kiekviena giesmė ne be galo. Tai gi, kada-nors turi pasibaigti ir ši giesmė — vargas, maskolinimas, tėvynės vaitojimas. Galima spręsti apie tai iš paties bėgio gyvenimo, jo prajovų, apsireiškimų, augančių diena iš dienos neapkentimo šių dienų surėdymo, ir tas neapkentimas vis augdamas su laiku išbujos į visuotiną geismą — panaikinti ta surėdymą. Jau ir dabar girdėt protestai vis drąsesni, smarkesni ... Bet geriausia liudija apie tai istorijos faktai. Kur laikai vergijos? baudžiavos? inkvizicijos? Žuvo, nes kilantis diena iš dienos progresas sutraškė vergiją, inkviziciją, baudžią, ir žmonija pakilo keliais laipsniais augstyn. Teip-pat augantis progresas ir dabar padarys per mainą; išnaikins šių dienų surėdymą, įkurs tebulesnį. Nuo žmonių priguli tik priartinimas, arba atitolinimas tos permainos, nes nuo jų priguli spartumas kilimo progreso.

Sakai: tėvynė vaitoja. Bet kada tai vaitojo ir kitos tautos, kurias šendien regime laisvas. Atsimink apie pabudimą vengrų, čekų ir kitų slavėniškų tautų! Pirma buvo apmirusios, o paskui jos vėl atsigaivino. Geriausias mums paveizdas — tai tautiška kova čekų. O, koks panašumas tarp jų ir mus gyvenimo! Ant suvokiečiuotos slavėnų dirvos buvo mestas slavėniškas grudas, kuris išdygo, išaugo, išbujojo ir dabar atneša vaisių. Jų pasisekimas tepriduoda mums spėkų varyt tolyn pradėtą darbą! Tepriduoda! Ant galo kaip sau nori, bet aš nepamesiu pradėto darbo, nes nenoriu pasilikti kelionėje. Nuėjau tiek, eisiu ir tolyn narsiai kovodamas su patiktomis kelionėje kliutimis ir žabangomis, lipsiu augštyn tol, kol nepasieksiu idealo. —

Į kovą! visomis spėkomis į kovą!

— Ir aš su tavim! Į kovą, tolyn! sušuko nuliudėlis ir nusiblaivė.

Geros kloties!

Tilvikas.

Kunigas tai vis kunigas*)

Komedija iš keturių dalių.

Augštaitis. Na, kad už pusės valandos parvažiuos, tai reikės palaukti, seniai jau mačiau, pažiūrėsiu, ar didelis vyras, gal jau šimet į seminariją vešit, jug jau pabaigė keturias klisas?

Gudraitienė. Jūg rašė mums per gromatą, kad gerai pabaigęs, sako da ir su dovana, bene pirmutinių.

Augštaitis. Tai gerai mokinosi, aš vis sakiau, kaimyne, kad iš jū Antanuko išeis kunigėlis, štai Baltrų teta, tai gerai ispėjo, da kaip Antanuks buvo mažas, sakė ji, kad iš jo bus kunigėlis, mat ji pažiūrėjus į galvutę ant sukurio pažįsta.

*) Šią ištrauką atsiuntė perrašęs iš a. a. M. Demikio sąsagos Draugas R.

Gudraitienė. Man teip-jau išrodė, kad jis iš pat mažumėlės buvo linkęs ant kunigėlio, šitie vaikai tai, budavo, siaučia, o jis tai atsisėdęs kur nors skyrium ir gieda, susigriebęs kokią popierėlę, mat, kaip kam Dievo duota, o šituos vaikus, tai nė priverst negalėdavau prie lementorius.

Pasirodymas II.

Antanina Klaidžiūnienė (jeidama). Tegul bus pagarbintas!

Visi. Ant amžių amžinyjų. Amen.

Ant. Klaidžiūnienė. (su vyrais sveikinas, su mergoms bučiuojasi). O Antaniukas ar parvažiavo?

Gudraitienė. Tai matai, marčiuke, da laukiam.

Ant. Klaidž. O dabar kur Antaniuką vešit? Tik į seminariją. Sako, jau mokslus pabaigęs.

Gudraitienė. Ką čia, meldžiama, tuos visus nereikalingus mokslus pabaigęs, pabaigė tik keturias klisas.

Ant. Klaid. O ar tai da ir daugiau yra tų klisų, kaip kaip keturios?

Gudraitienė. O kaip-gi, gimnazijoje yra aštuonios klisos, mus Antaniukas da tik mažesnę pusę pabaigė, tik keturias žemesnes klisas.

Ant. Klaid. Ak, tu Dievulėli! Aštuonios klisos! Tai ką tu čia žmogus pabaigsi jas. Jau, man rodos, kaiminkėle, vežkit ir gana Antaniuką ši rudenį į seminariją, bile tik keturių klisų užtenka, jūg žinote, kad daugiau klisų, tai paskui besimokydamas paklysta ir nenori eiti paskui ant kunigų, štai Dobilo Selemonas išėjo keturias klisas, o paskui da prašė tėvų, kad toliaus leistų pabaigti aštuonias klisas, o dabar jau ir neina į seminariją, da mat eisias į koki ten nusivertetą, o iš ten jau nér nė mislies. kad eitų ant kunigų, jau kaip tuos augštus mokslus pabaigę gauna didelės algas, augštas vietas ir tada jiems nerupi kunigystė, paskui jau stačiai pasako, kad neis ant kunigų. Tai mat, tėvai duoda, duoda kaštus, o tie pabaigę tuos mokslus, jau né

nemislyja krypt ant dvasiškų stonų, teip ir prapuola visa storonė tėvų. O ką čia prieš kunigą toks augštas ponas? Kunigas — tai vis kunigas, ir baltą duoną valgo, o toks pons gal vietos netekti, paskui jau jo nepriims ant kunigų, kad ir norėtų eiti.

Gudraitienė. Ką jau čia, kaiminkėle, ir kalbėt, mes visi žinome, kad kunigo duona geriausia, jam visi duoda, visi ranką bučiuoja, visi guodoja, ir kepures pakelia. Ar kokis nors augštas ponas turi tokią garbę? — Niekados! — tai tik šičia ant žemės, o-gi danguje...

Augštaitis. Et, kaimyne, aš tau sakau iš tikros širdies, neduok valią Antaniukui, tik vežk į siminariją. Mums didelių ponų nereik, tegul leidžia ant ponų ponai, bajorai savo vaikus, o mes ant kunigų.

Gudraitis. Man beveik vis tiek, ar mano sunus bus gydytojas, ar mokintojas, ar kunigas: jug ir kunigų yra visokių.

Augštaitis. Tai dabar ir gana, sakai vis tiek...?! tai ką čia man toks daktaras geliuoja prieš kunigą, ar jis dangaus išprašys, ar nuo smerties išgelbės, ką toki daktarai plėšia nuo žmogaus paskutinį skatiką ir gana.... (Parvažiavo Antanas, studentas, sunus Gudraičio).

Augštaitis. Sveikas gyvas, Antanukai! (sveikinas). Oi koks jau vyras užaugo, tai seniai mačiau, jau veik visi metai. O kad Dievas duos kitą met sulaukti, gal pasimatysime, tai Antanukas busi su ilgais rubais.

Antan. Klaidžiunienė. Sveikelis, Antanyti, ojė koks jau didelis vyras, kad Dievas duotų kitą met tave kunigėliu pamatyti, tai da but smagiaus.

Antanas Gud. Studen. Bene kunigėliu geriaus?

Ant. Klaidžiunienė. Tai visgi kitoks stonas, Antanukai, mes visi galvas lenksime ir į rankas bučiuosime.

Antanas Gud. Studentas. Aš nenoriu, kad man galvas lenktumėte: bene kunigs kitoks Dievo sutvėrimas! Tik nepradėkit per daug kelti į puikybę, kad paskui galva nesvaigtų.

Antan. Klaidžiūnienė. Ką-gi kalbi. Antanukai, jug visus kunigus Dievas išaugštino ir išrinko už tarnus savo.

Antanas Gud. Studentas. Tik ne pas mus: pas mus daugi- ausiai renka ant kunigų tėvai, gentis, tamsūs žmonės ir jų neišmintingos kalbos, o kitą traukia ant kunigų pinigai, prabaščiau duona, o tikrų kunigų, ką su pasišventimu tarnauja Dievui ir žmonėms, labai mažai yra.

Antanina Klaidžiūnienė. Tai jau turbūt, Antanuk, tie jų maskoliški mokslai teip išmokino ant kunigėlių šnekėti?

Antanas Gud. stud. Visai ne mokslai, mokslas visai tokiais dalykai neužsiima, bet iš atsitikimų, pačių kunigų darbų ir kalbų teip duodasi nužiūrėti.

. M. Demikis

Nauja Serbų konstitucija.

Kas nežino, kas tai yra konstitucija, lai perskaito knygele „Kas yra, ir kas bus“. Čia trumpai papasakosiu, kokią dabar turės Serbai konstituciją.

2 balandžio p. m. sukako keturiasdešimt, metų kaip Serbai numetė nuo savo sprando Turkų jungą.*) Tą dieną tapo iškilingai apgarsintas naujas Serbijos surėdymas.

Serbų karaliui mirus, užėina ant sosto 18 metų sukakęs jo sunus, jei sunaus jis neturi, tai artimiausis jo giminaitis vyriškos lyties; netekus tik nė vieno vyro, karaliauja moteriškė. Karalius žengdamas ant sosto prisiekia užlaikyt Serbiją nepri- gulmingą ir neišskaidytą, viešpataut pagal konstituciją, ne niekint ir nemint po kojų žmonių tiesų ir visam kame rupintis apie žmonių labą. Vyriausis tikėjimas — stačiatikystė (pravoslavija), bet visi kiti tikėjimai turi liuosybę.

Visi žmonės turi vienodas tiesas ir tuomi lygūs: nér nė kunigaikščių, nė bajorų, nė kitų įpatingų kilmės privilegijų.

Žmogus gali but i nelaisvę paimtas iškarto, jeigu jį kas sučiuptų ką blogą bedarant, už ką turėtų i kalėjimą pakliuti; o teip kiekvienam turi išaukšto bent per 24 valandas paduot

*) Serbija galutinai atsiskyrė nuo Turkijos tik 1878 m.

sudo paliepimą ir tada tegalima jį areštuot. Bet ir į kalėjimą paimtasis gali skųsties augščiau, jeigu neteisingai užareštavo; jeigu jis pats ir nepasiskųstų per 3 dienas, tai tada augštesnis sudas peržiuri per 48 valandas, ar teisingai žmogus pakliuvo į kalėjimą; jeigu pasirodytų, kad neturėjo tiesos jos jo paimti, tuojau pat turi but paleistas ir po sudu atiduotas tas, per kieno kalčią jis buvo į kalėjimą pakliuęs.

Kiekvieno serbo ypata ir jo namai neklindomi. **Nėkoks činauninkas, nėkoks viršininkas neturi tiesos peržengti Serbų namų slenkščio be sudo paliepimo.** Kiekvieną mislį valia prieš visus pasakyt ir ant rašto atspausdint; nė pats karalius neturi tiesos cenzūros uždėt. Kiekvienas iš kitos viešpatystės atbėgęs į Serbiją savo krašte politišką prasikaltimą papildęs, gali liuosai Serbijoje gyvent ir jeigu kita viešpatystė reikalautų išduot tą prasikaltėlį, tai Serbija to nedaleis.

Permainyti arba kokią naują tiesą įvest gali tiktai karalius su pagelba *skupčinos* ir *senato*. Į skupčiną ir į senatą patis žmonės išrenka iš savo tarpo geriausius jiems patinkamus vyrus; kožno krašto žmonės rinkdami savo pasiuntinius turi bent vieną universitetą baigusį išrinkti. Prie rinkimo prisideda kiekvienas Serbas, kurs yra 21 metus pabaigęs ir įmoka kasmet 15 dinarų*) (apie 6 rub.) mokesčių; į senatą gali rinkti tik tie, kur po 45 den. (apie 18 rub.) mokesčių užmoka. Pasiuntiniu į skupčiną gali but kiekvienas serbas, kurs yra 30 metų pabaigęs, moka rašyt ir skaityt ir kas met įmoka po 60 dinarų. Į senatą gali but išrinktas tik tas, kurs 40 metų yra pabaigęs ir įmoka kasmet 300 dinarų į viešpatystės išdą. Negali but renkami į skupčipą dvasiškiejie nė valščių perdėtiniai. Teip-pat nevalia nė vienam ministeriui turėt balsą nė skupčinoj nė senate. Senatorių išviso bus 18, jie renkami ant 6 metų, pats karalius nuo savęs paskiria 30, o tris pagal savo urėdo priguli prie senatorių: karaliaus įpėdinis, sostapilės mitropolita ir Nišo vyskupas. Jenerolai ir dvasiškiejie gali but senatoriais. Senatas aukščiausias ministerių sudžia: skupčina nusidėjusį ministerį apkaltina, o senatas nusudyja. Karalius neturi tiesos atstatyt nuo vietos senatorių, 6 metams nepasibaigus. Jeigu karalius norėtų naujas tiesas įvest, tai pirma turi skupčinos paklaust, ar

*) 1 dinaras = 1 frankas = 80 penigių = apie 40 kap. *Red.*

sutiks, o jeigu jau skupčina sutiktų, tai turi dar gaut daleidimą nuo senato. Konstitucijos nevalia nė permaintyt nė panaikint, negut reikalautų permainų du - trečdaliu skupčinos ir senato sanarių.

Spragilas.

Kaimiečių aimanavymai:

I.

Lytus biauirus nuolat varvėjo,
Kada rugius žmonelės sėjo;
Ir vos spėj' rugiai suželt,
Tuo ir šaltis ėmė šalt.
Žmonelės skundžias, bėdavoja:
— Tikrai jau Dievas mus koroja...
Nors mišias neliovėm pirt,
Žemė bet turėj' sumirkt...
Dabar žemelė išmirkita,
Rugelių sėkla išbrinkita,
Da suželt ji nesuspėj',
Jau ir šaltis atpyškėj'.
Tas šaltis žemę kala ardo,
O vėjas želmenis štai spardo;
Nė laiškeliu jų neliks, —
Badas mus tikrai patiks!...

II.

Žmonės! meskit raudą gailią!..
Da nepleido jų dangus...
Štai nuleido sniego eilę:
Šaltis jau nigriebs rugius!..
Nors labiau jis pyksta, šala,
(Mat „per nosį“ sniegas jam!)
Bet turės jis gauti galą...
Snieg's neduos pražut rugiam!
Jūs rugelių tas globėjas
Tik tada juos gint paliaus,
Kaip tas šaltis — prispaudėjas
Juosius engęs — galą gaus.

Te-užšvies pavasarinė

Saulė: — šalčiui bus nuodai...

Snieg's gaus dvasią vandeninę

Ir į upę bėgs linksmi!...

.

III.

Girgžda — rauda snieg's po batais...

Bet ko jis teip rauda?

Ar jisai šalčiu tuo skundžias,

Kur' vėjais teip šauda?

Ar kad sanlės spindulėliai

Prie savęs neglaudžia?

Ar kad žmogus savo kojoms

Jį trempia ir spaudžia?...

— Ne, ne teip dėl pikto šalčio

Jis verkia, dejuoja,

Ne dėl saulės spindulėlių

Silpnų — aimanuoja;

Ir ne vėjo tas žiaurumas

Jį virkdo, kankina;

Tik kad žmogus savo kojoms

Jį trempia ir mina!....

.

IV.

Verkia sniegas, kurs nuo šalčio

Rugius žmonių sergti;

Ir žmogelis, kurs juos sėjo,

Nelauja ir verkti....

Ko jis verkia, ko dejuoja?

Paklausus, atsako,

Juog iš vargo tankumyno

Neraudas sau tako...

Ir teip klaidžiodams, iš baimės

Jis džiusta ir nyksta

Ir tamsos juodos prispaustas

Ant savęs pats pyksta;

Kaltin' save ir likimą

Ir galvą sau skaldo,

O nežin', juog kalts vis žmogus,
Tasai, kurs jį valdo

.....

V.

Žmonelės skundžias, bėdavoja,
Girdi, valdžia mus vis kapoja:
Ar užaugš kas — neužaugš,
Vis užmokeščius ji smaugs!...
Baisi tų mokeščių daugybė...
O tų „činauninkų“ šunybė!...
Žmogui nér kur pasidét;
Kęsk, tylék... bijok, drebék!
Atminus suda jų neteisų,
Skriaudas ir žudymą mus baisų —
Ruščiai sudreba širdis,
Žiebias keršto kibirkštis!
Bet kunigui pasisakysi,
Tai ko nematęs pamatysi
Sako: „dušios neturi,
Kad į valdžią teip žiuri!..
Tu griauji Dievo šventą valią,
Kurs carui davė tą sauvalią,
Kad galėtų jus valdyt:
Plakti, šaudyt, kart, badyt“!..
Kai šiteip kunig's privadžioja
Širdis nenoroms abejoja:
Argi teip jau Dievs negers,
Kad žmogiena žmogų šers!?...
Juk Dievs teisybių yr' teisybė,
Didžiausia meilė ir gėrybė: —
Kaip gal žmones teip žudyt
Ir kitus su jais maityt?!..

.....

Te man parodo visą peklą,
Tekerta mano silpną kaklą, —
Netikėsiu aš kitaip;
Teip yra ir tur but teip!....

J. Mėmelė.

22 Iš Lietuvos.

Valsčių užvedimas. Linkuva, Panevėžio pav. Draugas man rašo: „Sarmata ir beklausyt, koks Linkuvos valsčiaus užvedimas. Kas neturi 5 rublių, tas negali nė į sudą skęstis. Orlovas — raštininkas tik vardą turi, kad yra gudas, bet geras būtų Dievas jį velniu sutvėręs“.

„Ateini paduot į sudą, Orlovas sako: „Eik, atnešk 12 butelių alaus“. Ką daryti, eini ir užmoki rublį. Ateini į sudą, žiuri — da sudžių nėra. Reik eit pirma į karčiamą pasijieškot sudžių. Tai vėl netenki antro rublio. Sudžia ateina į valsčių popiet trečiojo ir da vėliau. Dvi provi apsudija ir vėl eina į miestelį — į karčiamą. Šiandien jau vėlu — ateik kitą četvergą. Teip žmogelis eini kokius 4 četvergus ir kožną kartą prageri po rublį, kol gauni stot į sudą.“

Tiek bent pragėrė Švereika iš Tilonių bobilių, eidams į sudą su Šeleikiene iš Lumbelių.

Toliau rašo draugas paveiksluodams valsčiaus užvedimą:

„Atvažiavo iš Rygos Varnauskienė. Norėjo gaut liudyjimo, kad tikrai yra jinai pati. Darbas uždyka atliekamas. Tai raštininkas prašo 2 rubliu ir staršina 2. Pagelbininkas ir tas reikalauja nors pusės rublio. Ir da alaus prašo, kad atneštų už rublį“.

Tokie reikalai — kasdieniniai reikalai: rublis, antras užeis viršaus, ir tiek to. Nuo šventininkų reikalų kur-tai daugiau užaina. Teisybė, jų rečiau esti — užtat turi nuo jų už keletą kasdieninių atsiimti.

„Nuėjo Gaižunų Gaigalas apsirašyt su savo švogerėms dėl dalių. Tai raštininkas išplėšė 30 rublių, o staršina tik 10.“

Da gražesnis atsitikimas.

„Armonų Šidlauskas apturėjo raštą, kad jo dėdė kunigas miręs ir palikęs jam 2000 rublių. Jam reikėjo gaut iš valsčiaus raštą, kad jis tas pats tikrai yra. Raštininkas atplėšė užtai 50 rublių.“

Tai da mažai, nes kam tokiems kvailiams pinigai, kad nemoka su jais apseit!

Ir da vienas atsitikimas. Bet čia raštininkui jau nebepasisekė.

„Praėjusiais metais rugsėjo 16 sudegė Švotiškio mokykla, ką prigulėjo prie Linkuvos valsčiaus. Raštininkas ir pamislijo: „Reik nupirkt Švobiškio karčiamą už 1500 rub. (daugiau neverta, kaip 350 rub.) ir iš tos karčiamos paverst mokyklą“. Da gerai, kad buvo geri vyrai apžiūrėt. Tai ir liko nenupirkta. Orlovas patsai pasisakė, kad jam 200 rub., staršiniai 100, o tiems vyrams — jų buvo penki — už apžiurėjimą po 10 rub.“

Teisybė sarmata, tik ne Orlovui — jis nuo pat gimimo jos neturėjo — ir nė sudžioms, nes jie už alaus butelę ir savo dušią parduos, sarmata valsčiaus vyrams — skyrėjams. Skyrėjų rankose valsčiaus galybė: kas negerai, ar nepatinka, gali, vienybėj budami, geriau padaryt, ar visiškai atmainyt. Bet, matyt, daugumas peranksti papuolė į skyrėjus: patis budami girtuokliais ir staršiną pasistatė sau girtuoklį (Gudžiunų Lukošiuonas), užtat, jeigu raštininkas ima 30 rub., tai staršina tik 10!

Staršinos vyriausia pridermė — raštininko klausyti ir raštininko plėšinių trupinius rankiot.

-/-

Kaip renkami staršinos. Linkuva, Panevėžio pav. № 8-ame „Naujienų“ p. m. buvo rašyta, kad Linkuvos vyrai skyrėjai numetė savo staršiną Lukošuną: nebegražu buvo su tokiu nė žmonėms nepasirodyt. Parašė prašymą, surinko šimtą suvirš pararšų ir skundės į tarpininką. Atvažiavo tarpininkas, ilgai tyrinėjo žmones, kankino per visą naktį ir piktas buvo, kaip velnias: matė, kad jo papirktas darbas užniek nueis ir žmonės ant savo pastatys. Pasišaukęs Keršį teipat ir kitus klausinėjo:

— Tujen pasirašei ant „prigavaro“ — sprendimo?

— Pasirašiau.

— Eik, žiurėk, ar tavo pasirašyta?

— Mano paties.

— O ant prašymo ar tavo pasirašyta?

— Mano.

— Tai ką jūs?! Aš jus į sudą paduosiu, tai gaudinėsit mane!

— Turi tiesą, pons. Bet paklausk už ką mes pasirašėm? Kad mes sutinkam ant sudžių, ant sborščiko — pinigų rinkėjo ir ant kandidato Indrišuno, o ant staršinos nesutinkam.

— Tai ką tu, man sakai staršina, kad staršinos nēr! Abudu kandidatu!

— Aš nežinau tų zokonų — įstatymų, gal ir abudu. Bet ant Lukošuno aš nesutinku.

— Dėlko nesutinki?

— Dėlto, kad norėjau kito staršinos.

— *Ach ti, durak! Ja tiebie hovoriu, čto oba kandidata! I pokažu tiebie druhovo staršinu, zachočes ti mnie!*

Teip beklausinédams tarpininkus norėjo tik nugązdint, bet ne kokius baugštuolius atitiko — žinojo savo tiesas ir ką „pons“ gali, ko negali.

— O kas buvot ant magaryčių, sakykit? — klausinėjo tarpininkas toliau; nebutų nė klausinėjęs, jei nebutų buvę skųstųs, kad per magaryčias Lukošuną išrinko.

— Aš, ponai, buvau, — atsiliepė Baltakis.

— Na, sakyk man.

— Ponai, visiškai buvau girtas.

— O ko tēnai gērēt? Arielkos? Daug buvo?

— Mačiau, ponai, keturias buteles, kur tos didelės tokios po gorčių, gal daugiau. O alaus — kiti kalbėjo, kad du bosu.

— Ar daug tēnai buvo girtų?

— Kokie 20 da galėjo eit, o kiti ir paeit nebegalėjo.

— Ar jie buvo valsčių, katrie galėjo?

— Buvo.

— O kur negalėjo?

— Tai ir ant rytojaus pasirodė. Ir mane patį išmetė iš valsčiaus.

— O kad tavo pasirašyta ant „prigavaro“ — sprendimo?

— Tai, ponai aš pasirašiau pas staršina ant namų. Storasta atnešė „prikazą“ — paliepiamą ir nuvažiavęs pasirašiau.

— *Kak on smiejiet tak hovorit, vaševysokorodije!* — šoko raštininkas Orlovas. — *Smotrite, posledniája eho padpis!*

— Palauk, ponai, juk aš nemoku maskoliškai kalbėt ir daugiau rašyt, tik vardą ir pravardę. Kur man staršina parodė, tēnai ir pasirašiau: vidury knygos su pirštu parodė, tēnai ir pasirašiau.

Nieko nepadarė Orlovas, norédams parodyt, kad to visiškai nebuvo. Nė tarpininkas nieko nebegalėjo padėt, nors visaip

mėgino suklupdyt. Sunku ką bedaryt, apsukt ar apgaut, kad žmonės išvien eidami, ant savo nor pastatyt. -o-

4 kunigai Vilniaus vyskupijos išvežti į Gardyno klioštorių; tai yra klioštorius, į kurią sodina prasikaltusius kunigus. Pirmiausiai buvo išvežtas kun. B. Močulskis Korcino (Gardyno gub.) klebonas. Priežastis išvežimo to kunigo — tai jo pamokslai, per kuriuos jis, pagal prisakymo vysk. Zvieravyčiaus, gindavo parapijonams mokinti savo vaikus cerkvinėse mokyklose; areštavo kun. Močulskį gubernatoriaus kanceliarijoje ir išvežė ant metų. Antrą išvežė kun. J. Juchnevyčių Korcino kamedorį; išvežė jį užtai, kad jis ėjo pėdoms savo klebono. Jaunas kunigas nepersigando ištėrimo klebono ir mokino toliau žmones, kad jie neleistų vaikų į užgintąsias vysk. Zvieravyčiaus mokyklas; gana to buvo gubernatoriui, kad atsiųsti kun. Juchnevyčiai leidimą pačiam, be žandarių išvažiuoti į Gardyno klioštorių. Ant to kunigas paklausė gubernatoriaus, už ką turi važiuoti į kalėjimą-klioštorių. Vieton atsakymo 4 rugsėjį užvažiavo prieš kleboniją žandarai ir išvežė kun. Juchnevyčią. Trečią išsiuntė kun. Zero; jam teip-pat kaip kun. Juchnevyčiai atsiųstas buvo leidimas pačiam išvažiuoti į Gardyno klioštorių, bet ir jis reikalavo parodymo kaltybės, ir jis nenorėjo pats važiuoti, tada 29 rugpiūtį spraininkas, asesoris ir 4 žandarai jį areštavo ir išvežė. Ketvirtas buvo išvežtas iš Vilniaus dominikonų bažnyčios kamendorius kun. Klepackis, apie kurį jau buvo rašyta Nė 8 „Varpo“ p m. Vilniaus gubernatoriui buvo pranešta, kad jis užsiimaš agitacija tarp mažų vaikelių, lankytojų vienos 4-ių kliausių pramonės mokyklos. Tada gubernatorius išdavė paliepimą, kad kunigas tuoj išvažiuotų į Gardyną, bet kunigas nevažiavo. Gubernatorius siunčia kitą ir trečią, bet tai nieko negelbsti. Pagaliaus kviečia pas save į kanceliariją, bet kunigas neklauso, pasiųsdams gubernatoriui pasiteisinimą, kad jis bijas lankyti jo kanceliariją, nes jį gali ten suimti, kaip jau padarė su kun. Močulskiu, kartu praneša, juog geruoju jokių būdu nevažiuosiąs. Matydams, kad su Klepackiu sunkiai eina, gubernatorius norėjo palikti jį Vilniuje, apšaukė jį bepročiu. Tada kun. Klepackis davėsi apžiūrėt save daktarams, bet jie pripažino jį sveiku. Įpykusi policija 12 rugsėjį 6 adynoj išryto išgrudo į Klepackio butą, paėmė jį iš lovos ir, suvynioję į

užklotę (kaldrą) nunešė kunigą į karietą ir išvežė ant geležinkelio stacijos Landvaravo; iš ten nugabeno į Gardyną.

VKG.

Dėlei lietuviškų parašų. Naumieščio pav. (Suv. gub.) viršininkas Vladimieras Güber fon - Greifenfels labai nor žmonėms įbrukt kokias ten špižines blėtas, nulietas, pargabentas iš Varšavos.

Teip šimet Griškabudžio valščiuoj' po šv. Mykolui į kelintą savaitę buvo sušaukta sueiga. Sekretorius apšaukė valščionims, kad įsitaisytų tokias blėtas vietoje senų kaiminių ir blėtas šaltyšiams (prikalamas prie gričios, kokių da ikišiol nebuvo). Kaiminės blėtos prekiuosiančios 8 rub., o šaltyšiams 6 rub.

Bet valščionis vienbalsiai atkirto, kad nereikia; — girdi, mums geros ir senosios, o kas netur, tai patis duosią padaryt (prastosios blėtos prekioja tik 2 rub.).

Kada-gi su visais valščionims negalėjo gaut rodos, tai dabar viršininkas užsikrito įteikt tiems kaimams, kurių blėtas raudonsiuliai nuplėšė sykiu su atsišaukimais; iš viso nuplėštų yra 15. Dabar, pradžioje Adventų viršininkas atsiuntė į Grišk. kanceliariją popierą, kur surašytą visa rokunda už tas 15 kaiminių blėtų ir 16 šaltyšinių; viena-kancelerijai ir da keletas kokių ten ženklų viduryj' kanceliarijos. Už tą viską prisakyta įnešt į Naumieščio kasą į viršininko depozitą („v moj depozit“) su viršum pustrečio šimto rub. Bet vargu jis sulauks tų pinigėlių...

Dabar keli pavišakio kaimai susitarė duot nudažyt naujas blėtas su lietuviškais parašais. Tik gaila, kad mus žmonės ant gero labai lėti; jie tik tada išpildo kokį nors daiktą, kad juos panevali prispiria. Buktiškių kaimas (Griškabudžio v.) jau įsitaisė naują blėtą (skardinę) su grynai lietuvišku parašu apačioj'.

Butų gerai, kad ir visi kaimai sektų jų pėdomis.

— Pustelninkų valščiuje (Liesnistvos), kaip žinome iš „Uk-ko“, jau daugelis kaimų turi blėtas su lietuviškais parašais. Bet dabar, kaip girdėjau Naumieščio viršininkas nor įbrukti tiems kaimams savasias. Bet vargu jam tas pasiseks padaryt, nes jo tos lietosios brangiai prekinoja, o ir nėra lietuviško rašto; teip-gi valščionis nenor da dėlto jų priimt, kad jos špižinės — gal greit susimušt.

A. Žiopletis.

Kunigas ant popo „molebno“. Lyda, Vilniaus gub. Lydoj šimet atidengė mergaičių mokyklą! Kur dabar lankosi iki šimtui mergaičių, iš kurių trečia dalis katalikės. Iš priešties atidengimo šios mokyklos buvo pašauktas pašventyti mokyklą džiakonas Senkevyčia, bet kuomet jis nuėjo į mokyklą, tai ten jau rado popą begiedantį savo molebną. Vietoj kad tuoj išeiti, džiakonas perbuvo visą molebną ir priėmė nuo popo pašventinimą drauge su vaikais, pasirengusiais į mokyklą ant kunigo maldų. Užteko mat ir popo molebno.

Maskolių „šventieji“ katalikų bažnyčiose. Bažnyčioj Lydos buvo paveikslas Aleksandro Nevskio, priimtas (kurio klebono? *Red.*) kaip auka nuo valščionių, dėkingų už paliosavimą nuo baudžios. Tai maskoliškas paveikslas. Ans ilgainiui susenėjo ir buvo jau visai skiriamas išmetimui iš bažnyčios, tuo tarpu džiakonas Senkevyčia jį (žinoma, už parapijonų pinigus! *Red.*) atnaujino, paauksino apdarą, papuošė ir pakabino vėl bažnyčioj.

Vanagėlis.

Mielaširdingas darbas. Naumiestyj, Ras. pav. Vieną kartą Naum. Klebonas kun. V pasakęs pamokslą pradėjo žmonėms iš sakyklos pasakoti, kas tai yra dantų gėla, kaip jinai ir visam kunui kenkianti, kaip naudinga esą dantis gydyti, arba bliombuoti. Tas viskas gražiai ir teisingai. Bet štai, sako kunigėlis toliaus, juog ir jo paties dantis begalo gėlę, o kaip tik pasisukęs geras „dantų daktaras,“ tai ir pasigydes. Lai tatai, visi, sako klėbonas – kam tik dantį skausta, ateina į kleboniją, o tas „daktaras“ ims ir išgydys ant ilgai

Per dvi savaiti pludo žmonės prie „daktaruko,“ kaip į atlaidus, o šis tik gydė, gydė; gražė, krapštė, į išgręžtą skylę tirštą košę drėbė, o kas labiausiai tai kad už kiekvieną dantį po 2 rubliu ėmė. Į dvi savaiti naumiestiškiei arti 100 rublių išmokėjo, o „plimbos,“ kaip girdėt, tai tam, tai kitam jau pradėjo trupėti, sako, net ir pačiam klebonui. O „daktaro“ dabar, negirdėt nei balso — išruko. Kas ir iš kur toks paukštis pas musų parskriejo?

Sako, kad tai iš Veviržėnų ar Gargždų Uselis, jokio mokslo neturįs.)*

Apskelbdamas iš sakyklos apie tą šundaktarį Naum. klebonėlis ir pats sapigavo ir kitus į paklydimą įvedė.

Vyturys.

Prieglaudos namai. Griškabudžio par. (Naum. pav.) prabaščius Marma savo namuose, pastatytuose ant buvusios

*) Gal tas pats Uselis, kurį aną metą „T. S.“ apskelbė, kaip policijai pasidavusį spėgą, už ką jis pernai p. Lapiną net buvo į sudą padavęs. Sako, tas „paukštis“ buvo pas p. Lapiną atsibeldęs, geisdamas rankraščius išgauti ir korespondentus susekti.

karčiamos vietos, laiko ubagus, negalinčius vaikščioti ir duoda jiems maistą. Iš viso jų yra 10: 7 vyrai ir 3 moteris.

Reikia but apjakiu, kad nematytume, koki vargą kenčia parsikaršinęs senelis arba senutė, kada gaspadoriai viens nuo kito veža isimetę į leiteres, tartum norėdami iškratyt paskutinį jų gyvastį!.. Todėl butų labai gerai, kad ir visi prabaščiai tame dalyke sektų pėdomis kn. Marmos ir imtų rūpintis apie prieglaudos namus dėl ubagų. Butų gerai, kad susiteiktų tam tikros draugystės kaip ana Betygalos draugystė, šelpimui beturčių. Panaši draugystė lengva įvykdyt, nes visai parapijonis galėtų but sąnariais jos, — tik reikia, žinoma, gero noro. Tame dalyke galėtų daug padaryt klebonai, ir susitvėrus tokiai draugystei, butų atliktas viens iš didžiausių krikščioniškų darbų; o ukininkams but ir tas da perankumas, kad nereiktų važiot, arba vadžiot viens nuo kito, ubagus — pametus kad ir karsčiausią darbą. Pamislykit gerai!.. (Apie „šelpimą pavargėlių rašyta „Naujienuose“ N. 12 p. m. *Red.*)

Lygsvaris.

Mūsų išimtininkai. Valaitis skundė į sudą savo žentą Dovydaitį (abudu kaimo Barzdų) už 15r. metinės ančpyžės (išimtinės): žentas nelaikė pas save vuošvio ir ančpyžės nemokojo) Dovydaitis pasiėmė į liudininkus „Rejentą“, kuris prisiekė, buk Dovydaitis vuošviui užmokėjęs per paskutinį jomarką (Adventuose) Pilviškiuose visą prigulinčią ančpyžę. Ir tokiu būdu Valaitis sude nieko nepelnė, nors jis jomarke visai nebuvo ir pinigų nematė. Sako, kad jam jau kelissyk teip padaręs žentas.

Kažin katras geresnis, ar tas kuris samdė, ar kuris parsisamdė?

Beveik teipjau einasi ir Sukienei Buktiškių kaimo (šalyj Barzdų.) Dukterei pasimirus, žentas išėjo į Angliją, palikęs mažus vaikus ir seną motiną Šukienę. Kaimas ir giminės uždėjo ant tų namų „apieką.“ Perėjo toj vietoj daug ukininkų, viens už kitą blogesnių, kurie nelaikė nė motinos, nė vaikų. Vaikai paaukę pradėjo tarnaut, o Šukienė turė eit ubagaut. Ant galo didesnę dalį viso namo pavaldė „apiekunai“, o pati vieta liko visai tuščia, „išpustyta,“ kaip sako, ir dabar vargšė Šunkienė netur kur nė ant nakvynės pareit, nes „apiekunai“ rupinasi tik apie savo lobį. Buktiškiai! ar ilgai bus pas jus tokios neteisybes? Nepavirskit į Barzdus!

Kv-lis.

Perstatymas ir mekaniška dirbtuvė visokių ūkiškų mašinų ir įnagių, — taip užvardijo savo apgarsinime kalvis Zakryza, nuo kelių metų gyvenęs buvusiam kardone ant Pilviškių stacijos. Jis apsigarsino, juog galima pas jį gauti teipgi pirmutinės kliasos maskoliškų ir užrubežinių fabrikų: plugų, kuliamųjų, akselinių pjaujamųjų, grėbiamųjų, ir k. mašinų, malunų ir tt — Žmonės, matydami tokią „drukavotą popierą“, kurios viduryj dar net „žagrė išmaliavota“ — mislija kad tai čia negali but jokio apgavimo . . ypač, kad tokias popieras esą jis (Zakryza) gaunas nuo paties gubernatoriaus iš Suvalkų pavidale knygos arba leistrų . . Na ir perka lietuviai nuo pruso Zakryzos mašinas, nebijodami apgavimo. Ir kur-gi nepirks? — ak jis da ir „pasirančija“ — ant tos popieros „gubernatoriaus duotos“ — pasirašo prižadėdamas per kelis metus už dyką pataisyt, tai kur jau gali rast geriau ir teisingiau? . .

O vienok aš mačian vieną kuliamąją mašiną, atvežtą pas jį pataisyt, tai visai klederas, parbaladota, o . . . nauja! Dasižinojau, kad su ja tik ar pusantros nedėlios kulė, o jau ratas dviejuose daiktuose visai pertrukęs ir matyt, kad jau seniai, nes visiškai pajudė ir prirudiję daiktai pertrukimo; teip gi nutrukęs viens krumpliukas (palei pertrukimą rato), kurio ir tik telaikė. Bukšai (liogeriai) išgverę ir išsiklibinę, teip, kad kuliant ratuks su šeštarniuke vos-tik siekėsi ir kartais imdavo brinksėt; o tas matyt iš to, kad galai krumplių ir šeštarniukės šėivų apdilė ir aptrukinėję; per tai ir tas krumpliukas turėjo pabaigt trukt — Nežiurint ant to, kad ta mašina nemokančios rankos permaliavota bjauria raudona kvarba, po kuria nubrėnytose vietose matyt sena daili maliava, — tai jau tik iš aukščiau privestų jos kliaudžių, matyt, kad „perstatytojas geriausių maskoliškų ir užrubežinių firmų“ garbings Zakryza nupirko ją Prusuose už keliolika rublių ir, pargabenęs į Lietuvą, pardavė už 100 su viršum rubl!

Apžiurinėdamas tą mašiną patėmijau ženklą su parašu: „Baecker & Söhne Maschinenfabrik, Insternburg.“ Tai gi ar galimas daiktus, kad fabrikantas Bekeris iš Isrutės būtų parsiauntęs tokią išklarasią, padirbtą mašiną?

Lietuviai, nebukit lengvatikiais ir netikėkit tokiems pagyrams — kaip Zakryza, kurs rodo jums kokias ten „drukavotas popieras!“. Ak tos „popieros“ ne tik ką ne nuo gubernatoriaus paeina, bet ant jų nėra nė parašo, — kaip paprastai yra daroma, — kad su išvelijimu gubernatoriaus būtų atspausτος; — ir nežinia, kokio žydo spaustuvėj jos darytos! . . . Vargiai Zakryza tur tiesą pardavinėt tas mašinas, o da labiau netur tiesos mus apgaudinėt.

Nesiduokit, lietuviai! Verčiau mašinas išsirašykite tiesiog iš fabriko, tai bent žinosit, kad naują parsius, ne teip, kaip Zakryza — užkitavęs ir už maliavojęs senos masinos žaizdas parduoda jums už naują; o kada bedirbant jums visai sutruksta ratuks ar kas kitas pagenda, tai jūs turit atsakyti. Tai kokia nauda iš to, ką Zakryza, apsima per du metu jums už dyką pataisyt!

Lygsvaris.

Naujas budas viliojimo pinigų. Šimet, kaip kituose Lietuvos miesteliuose, teip ir Naumiestyje atsilankė missijonierka, kuri rinko pinigus „ant Kynų vaikelių“, kuriuos tenai tam tikri

pirkliai superka nuo vargingų tėvų, klioštoriuose užaugina, o paskui priverčia prieš tėvus ginklą pakelti.

Tai prie tokios nedorybės ir lietuviška-katalikiška kapeika prisideda. Teko patirti, kad iš tokio miestelio kaip Naumiestis iškriokė per 300 rublių. Tai gudrumas missijonierkos!!

Su dideliu graudumu gyrėsi ištikimiems, kad užėjus Vilniuj pas tulą kunigą ir pasisakius, kas esanti, kunigas užrikęs ar tiems kraujageriams pinigų renki, mes turime savo vaikelius, kurie paskendę tamsybėse kenčia šaltį ir alkį, savo aprėdalus pirma sulopykime, o paskui kitų. Tu da neva lietuvaite esi, o vilioji pinigų iš tamsių žmonių, — kad čia Lietuvoj nė koja tavo nepastovėtų, su tavo darbais“. — Nieko, sako, nedavęs ir išmetęs pro duris laukan.

Tai visiems reikėjo su ta missijonierka teip padaryti, tai didis nusižengimas prieš dorą prisidėti prie tokios kraujagerystės, kokia Kynuos yra daroma.

Praeivis.

Apsisaugokit. Pereituos metuose Senapilėj atidarė krautuvę parako, patronų ir šiaip visokių šaudymo prietaisų Juozas Palavincas. Kas tik pas jį ateina parako, arba ko kito nusi-pirkt, tai jis palengva kvočia, „kam paraka ima“, „ar turi šaudyklę“ ir tt. Pas daugelį iš tų, ką pas jį parako pirk, buvo kratos, ir nė viens neteko šaudyklės (pvz. Narto Rainys), nuo kurio pernai žemsargiai atėmė apie Kalėdas 2 šaudykles.) Kiti spėja, kad jis iškviotęs nuo žmonių, kas turi šaudyklę, tuoj pranešąs policijai.

Ar tai teisybė, nežinia. Vis-gi reikėtų žmonėms apsisaugot.

L. Zvirblis.

Lietuviai svetur.

„Skotijos šviesos Draugystė“. 27 d. liepos Wishaw kuopa laikė paprastą susirinkimą ir tarp kitko nusprendė: išėjusias iš po spaudos knygas „Rykštės“ ir „Seno kareivio papasakojimas“, išleistas „Šk. šv. D-tės“ kaštais, išdalinti sąnariams — kiekvienam sąnariui po 1 ekz., bet tik tokiame, kuris yra pilnai užsimokėjęs savo mokesčių į d-tę. 2. paduoti užmanymą visuotinam „Šk. Šv. D-tės“ Susirinkimui, kad ir tolesniame laike Škotijos Šv. D-tė išleidinėtų savo kaštu knygas.

Kuopos sąnarys.

Visokios žinios.

Laižybos dėl Liurdo šaltinio. 1858 m. vienam urve Prancijos kálnų prastai dievobaimingai mergaitei Bernadetai pasirodė Dievo Motina Švenčiausioji Marija. Bernadeta pamatė ją bestovinią su rožančiu rankoje ant uolos, pro kurios senas siurbėsi ką-tik užmatomi vandens lašai. Apie tą savo matymą Bernadeta papasakojo savo namiškiams ir kunigams. Kada garsas apie stebuklingą Motinos Švenčiausios pasirodymą pasklido po visą apylinkę, ir minios žmonių pradėjo neišpasakytai tenai lankytis, kunigai užvaldė urvą ir tą vietą apšaukė šventa. Neilgai trukus po tam iš uolos sienų, per kurias siurbėsi tik ką užmatomi vandens lašai, umai atsivėrė šaltinis, ir jo šaltas vanduo gausiai pradėjo tekėti iš uolos, kurią kunigai dėl paguodonės apmušė geležinėmis lentomis. Tą naują apsireiškimą susirinkusios žmonių minios paskaitė už naują stebuklą.

Garsas apie tą viską neišpasakytai greit pasklido po visą Prancuziją ir dar toliaus. Prie to urvo pradėjo rinktis šimtai tukstančių žmonių iš visų kraštų: vieni — pasimelsti ir sustiprėti tikėjime, kiti — gauti dvasišką nuraminimą savo nelaimėse, treči — pasveikti nuo sunkių, kartais neišgydomų ligų, ketvirti — taip sau pasižiūrėti. Nukeliavę, visi matė tekančią šaltinį, nesuskaitomas minias žmonių, trokstančių visokių mylistų ir perimti tikėjimišku karščiu, sukelti dvasioj prausėsi šaltinio vandeniu, mazgojosi savo opas ir žaizdas, — ir kai-kurie ištikrųjų po to apturėdavo nuraminimą širdies ir palengvinimą savo skaudulių, o retkarčiais ir pagydavo.

Tie šimtai tuskstančių žmonių per vieną dieną sumesdavo ant kunigų rankų neišpasakytas ir nesuskaitomas aukas. Nuo to laiko ir po šiai dienai tas šaltinis akyse visų dievobaimingų krikščionių paliko, kaip šventa ir stebuklinga vieta; ir po šiai dienai kasmet nesuskaitomos minios žmonių iš visų kraštų keliauna pas tą šaltinį pasimelsti ir sumeta kunigams didžiausius turtus...

Bet paskutiniame laike iš priežasties to šaltinio Prancuzijoje atsitiko gana akyva istorija.*) Vienas mokytas hydrotechnikas**) (inžinierius vandenų) nusiuntė savo sergančią žmoną gydytis

*) Žr. *Novosti* 1902 m., № 49. **) pavardė? *Red.*

Liurdo šaltinį. Šaltinis jo pačiai nieko negelbėjo, ir tada jis pats nuvažiavo į Liurdą, kad ypačiai apžiūrėti šaltinį ir sykiu ištirti jo vandenį. Tuojaus po to jis padavė į prancuziškus laikraščius atskaitą „apie tikrąjį tyrinėjimą Liurdo šaltinio“, kurį jis padaręs ant vietos. Atskaityta tvirtina, kad vanduo urve paeinąs ne nuo šaltinio, kuris laike pasirodymo Bernadetai Motinos švenčiausios sunkėsi per uolą mažais lašais, bet visai iš kitur: vandens kasdieną ištekdavo iš uolos teip daug, kad tas šaltinis jau seniai per tą laiką būtų išdžiuvęs, jeigu gudrus kunigai nebūtų pravedę vandenį iš anapus uolos tekančio upelio. O kad tą savo užmanymą paslėpti nuo akių dievobaimingų krikščionių, sako atskaita, kunigai apmušę uolos sienas geležinėmis lentomis, kad nebūtų matyt, iškur tas vanduo teka, ar bėga iš paprastų urvelių anapus uolos tekančio upelio.

Pabaigoj atskaitos minėtas hydrotechnikas apsiima darodyti kunigams — jeigu jie to nori — teisingumą savo žodžių rimtu viešu tyrinėjimu ir užkviečia juos eiti su juo į laižybas ant 40 tukstančių frankų (musų pinigais apie 12 tukstančių rublių), jei jie sakytų, kad tas, ką jis apgarsino, neteisybė. Bet lygišiol ant to užkvietimo dar nė vienas kunigas atsiliepė.

Gaila... būtų nors išsiaiškinę, ar tas hydrotechnikas teip tiktai sau išmislinėja ir blevizguoja, ar ištikrųjų kunigai dėl papildymo savo kišenės pasinaudojo ne šaltiniu, bet upelio vandenių ir jau pusamžį moniją dievobaimingų žmonių akis, kad tik tai daugiaus nuo jų pinigų ir aukų išgauti. Dabar-gi pasilieka abejonė ir klausimas neišrištas.

Jonas Žaltys.

† A. a. Motiejus Demikis.

17 d. rugpiučio*) 1902 m. tapo užmuštas ant Sibiro gelžkelio, susikulus mašinai, *Motiejus Demikis*. politechnikos studentas, mokinęs Rygoj Aleksandro institute, paeinąs iš kaimo Liepalotų, Naumiesčio pavieta, Suvalkų rėdybos. Cininiam grabe tapo parvežtas iš Bogotol į Tomską ir ten ant katalikiško kapinyno, su didžiausia iškilme palaidotas 21 d. rugpiučio.

*) Kits kor. Švirplis rašo — 3 d. Rugpiučio (matyt seno skaičiaus). Męs patartume, rašant į laikraščius, visuomet laikytis naujo skaičiaus: šiaip męs nesusiprasime.

Tomsko universiteto studentai paaukavo vainikus ant grabo a. a. Motiejaus Demikio, o laidojant studentai laikė prakalbas.

A. a. Motiejus Demikis buvo energiškas vyras, tikras tėvynainis, didis neapkęstojas puikybės, neteisybės ir skriaudimo, tankiai svajojo apie naują surėdymą ir kitiems papasakodavo. Visada mokėjo kitus nulinksminti, tai pasakodamas juokus, tai užvesdamas kokią nors komediją, ir nejučioms ilgus laikus praeidavo. Mokėjo ant smuiko griežti, teip-gi mėgdavo dainuoti lietuviškas dainas. Didis buvo mylėtojas lietuviškų laikraščių ir knygelių, teip-gi ir kitiems nesigailėdavo suteikti skaitymų — sėjo naują sėklą, kaip galėjo.)*

*) „Jam priguli garbė įvedimo Rygoje lietuviškų pamokslių gimnazistams ir pakėlimo tautiško susipratimo tarp jaunuomenės, ir tam dalykui jis yra daug truso ir vargo padėjęs“ — teip rašo iš Rygos Svirplis. *Red.*

Raštiškai menkai kuo atsižymėjo a. a. Motiejus Demikis, nes mokslą eidamas gana daug sunkenybių praleisdavo, norėdamas ši-tą užsidirbti, kitus mokindamas.

Iš raštų tėko užtėmyti keletą korespondencijų po vardu *Ožkanagis* atminimas iš jo paties gyvenimo po vardu „Pradžia be pabaigos“, „Dienraštis“ ir dramatiškas paveikslėlis „Kunigas — tai vis kunigas“, (nepabaigta), eilėms rašyta poema „Mislis apie Eleną Veidalytę“. Beto rinko pasakas, mįsles, patarles ir tt.; ar jas sunaudėjo, neteko girdėti.

Iš visoko matyt, kad buvo vyras su gerais norais ir bandė darbuotis dėl labo tėvynės.

Draugas.

Kankintiniai nuo 1898—1899 m.

Štai ką rašo apie kankintinius 1898—1899-mi.

1. *M. Vasiliauckas*, atbuves savo bausmę sugrįžo į Lietuvą, kur jį paėmė į kariumenę į Naugardą.
2. *Jasaitis* pabaigs savo bausmę 7 kovo 1903 m.
- 3—4 *Kizelevičia* ir *Garmus* da tebeskursta kariumenėj Maskolijos gilumoj: viens Taškente kitas Kazaniuje.
5. *Griubauckas*, mok. III kurso Veiverių mokytojų seminarijos, buvo teip-gi ištremtas ant 1 metų į Maskoliją, dabar jau sugrįžo Lietuvon.
6. *Šliakis*, buvęs mokintojas, buvo atrastas valdžios nekaltu, ir tapo išteisintas, bet visgi negauna vietos mokintojaus: mat valdžia ir išteisinta laiko už neištikimą, „*neblagonadiožną*.“
7. *Kaunas*, buvęs mokintojas, tapo išteisintas ir dabar vos — nevos gavo vietą Samaros redyboje už mokintoją.

8. *Jonas Luobikis*, iš Sasnavos, išbuvęs Žitomieryj ištremime 3 metus, sugryžo („Uk“. № 6).
 9. *Kun. Arnastaukas*, iš Senapilės, sugryžo.
 - 10—14. *Juozas Kačergis*, pirklys iš Pilviškių, *Fel. Vitkauskas*, pirklys iš Senapilės, *Jonas Cesna*, *Andrius Matulaitis*. stud. *Pranys Matulaitis* — sugryžo iš Viatkos gubernijos. Iš jų, sako, stud. *Matulaitis* iškeliavęs į Ameriką, o *Andrius Matulaitis* esąs vėl ištremtas iš Lietuvos ant 1 metų.
 15. *D-ras Petras Matulaitis* — mirė Viatkos gub.
 16. *Bulvietis*, kunigas, sako bastosi kur apie Vladivostoką.
 17. *D-ras J. Bagdanavyčia* gyvenęs Anglijoje.
 18. *D-ras. St. Matulaitis*, sugryžęs iš Maskolijos, vėl apsigyvenęs Pilviškiuose.
 - 19—20. *Antanas Slavickas*, *F. Sirutis* — sugryžę.
 21. *P. Oliakas*, ukin. iš Pilviškių — sugryžo.
 22. *Štrimaitis*, kurpius — sugryžo.
 23. *Daniliauskas*, stud. Kazaniuje
 24. *Paršaitis*, pab. gim. — Odesoje.
- Daugiau ištremtųjų nebeatmename. Kas žino daugiau, lai praneša.

Pasinaudodami gera proga, pridame surašą bausmių Vonseckio aukų 1897 m. Suvalkų gub.: 1 buvo nuspręsta 1 metai kalėjimo ir 3 metai ištremimo, 9 buvo nuspręsta 6 mėnesiai kalėjimo ir paskui 2 metu ištremimo, 2—6 mėn. kalėjimo ir 1 metai ištremimo, 1—3 mėn. kalėjimo ir 2 metu ištremimo; 7 tapo ištremti ant 3 metų į Viatkos gub., 1 — ant 3 metų į Maskoliją, 2 — ant 2 metų į Maskoliją; 1 tapo ištremtas ant 2 metų iš Suvalkų ir Kauno gub.; 8 gavo po 1 mėnesį arešto, 2 — po 1 savaitę — arešto, 1 — atvirą policijos priežiūrą. Terp šitų 35 nubaus-tųjų buvo: 11 ukininkų, 9 bežemių žmonių, negavusių jokio augštesnio, nė vidutinio apšvietimo, 3 studentai ir 1 buvęs studentas, 3 daktarai, 2 kunigu ir 1 buvęs klierikas, 2 prekėju, 2 kareiviu ir 1 — gavęs vidutinį mokslą.

Atsakymai.

Svirpliui Talpimame aukščiaus mums prisiųstą paminėjimą apie a. a. M. Demikį, juo kad tę yra nurodyta daugiau velionio nuopelnų. Tamstos „nekrologą siunčiam į Ameriką.

Vijunui. „Nemuno atminimas“ tinka.]

Liepukui. „Paminėjimas Tėvynės Lietuvos“ tinka.

Lauksodiečiui. Eilės prisiųstos tinka, atsakymuose „Nauji“ 11 įsispraudė klaida. „Artinas žiema“ paskirta „Naujienuoms.“ Pas Tamstą tėjijama yra prigimta dovana eilėms rašyt Neapleiskit tos dovanos, bet lavinkit podraug ir lavinkit protą ir stiprinkit tautišką dvasią.

Naudingos ir smagios ~~35~~ skaityt knygelės.

1.	Naudingi skaitymai iš prigimties mokslo su daugeliu paveikslėlių	30 kap.
2.	Iš kur akmenys ant mūsų laukų atsirado (su paveikslėliais)	20 „
3.	Saulės ir mėnesio aptemimai (su paveikslėliais)	20 „
4.	Pirmutinė pašalpa umai susirgus: teipogi gėralai alkogolin. ir taboka	15 „
5.	Kapai didžiųjų kunigaikščių ir karalių Vilniuje	15 „
6.	Garų mašinos ir geležkeliai (su paveikslėliais)	10 „
7.	Pamokinimas, kaip nuo pagedimo apsaugoti žmones, pagedusių šunų aprietus	6 „
8.	Džiova ir kaip nuo jos apsisaugoti	6 „
9.	Patarmės moterims, kurios nori būti sveikos	10 „
10.	Trumpa šneka apie limpančias ligas ir kaip nuo jų atsiginti	10 „
11.	Tris pamokslai apie gospadorystę dėl gospadorių (sodiečių antra laida)	15 „
12.	Bulvių vaisinimas	15 „
13.	Žaibas ir griaustinis (su 21 paveikslėliu)	20 „
14.	Apie Joną Gutenbergą ir apie tai, kaip žmonės rašymo ir spaudos išsimokė (su 10 paveikslėliu)	20 „
15.	Kas tai yra dirbama žemė, kaip ji atsirado, kokie yra jos skyriai ir kaip juos pažinti	15 „
16.	Epikteto aforizmai su pridėjimu keleto skyrių iš jo „Prunatavimų“	15 „
17.	Trumpa geometrija	50 „
18.	Ukiškos draugystės įvairiuose kraštuose	10 „
19.	Parinktos lietuviškos dainos pagal Antaną Juškevičių	6 „
20.	Kaip apsireiskia gyvastis žmogaus kune (su 35 paveikslėliais)	15 „
21.	Tekinimo amatas (su 47 paveiksl.)	15 „
22.	Avižų auginimas (su 8 paveiksl.)	10 „
23.	Vienas iš mūsų tur apsivesti	10 „
24.	Nekurie amatai (su 43 paveiksl.)	20 „
25.	Įrankis dėl pagerinimo ir sutaisymo šosiejinių ir paprastų kelių (su 40 paveiksl.)	15 „
26.	Gyvenimas šv. Kazimiero (su 3 paveiksl.)	10 „
27.	Givenimo džiaugsmas. Pagal Lebboką P. N. sutaisita	30 „
28.	Ką ir kaip nekurie amatininkai dirba	20 „
29.	Trumpa visuotinė istorija. I dalis. Senovės istorija	20 „
30.	Savišelpystė	30 „
31.	Sofokles. Antigona (tragedija). Vertė J. Š.	20 „
32.	Pirma pagelba nelaiminguose atsitikimuose	40 „

Adresas: M. Saunus, Tilsit, Ostpreussen,
Fabrikstrasse No. 27.

1. *Pagaikštis. Bitės* Apie bičių gyvenimą (gražus prilyginimas prie žmonių gyvenimo) 1899. pp. 24 5 kap
2. *Lazdynų Pelėda. Kas priešius?* Apysaka iš laiko atliuosavimo žmonių nuo baudžios ir lenkmečio 1900. pp. 32. 5 kap.
3. *Šventmikiš. Parmazonas arba baisumas Dievo rustybės.* Paveikslai iš gyvenimo dvasiškujų. 1897. pp. 37 10 kap
4. *Bitė Tėvas ir sunus.* Kaip tėvas ismokino sunų mylėt savo žemę ir savo tėvų palikimą 1900 m. pp. 23 5 kap.
5. *Dr. Baltušis. Vakaras Tilviko pirktelėje.* Kaip maskolių policija jieskojo lietuviškų raštų pas širšės. 1894. pp. 15 5 kap
6. *S-s. Maskolių valdžia ir žmonės.* Bažnyčios, seminarijos ir kunigai. Apšvietimas ir vaikų mokinimas. Reikalai ekonomiški. Cinovininkai Valdžios politika. 1898. pp. 51 10 kap
7. *Dokumentas apie lotyniškas litaras lietuviškoje literaturoje.* pp. 44 5 kap.
8. *Krumplių Jonas.* Apie neteisingą žemės padalinimą 1895. pp 35 10 kap.
9. *Ar dabar yra baudžiava?* Apie šios gadyinės baudžiavą ir žmonių prispaudimą. 1899. pp. 56 10 kap.
10. *Trusas ir kapitalas.* Trumpos žinios iš politiškos ekonomijos. Tavorai ir jų atsiradimas. Piningai ir prekė. Kapitalas ir procentas. Darbininkas kaip tavoras. Alga. Pasidalinimas turtų senovėje ir šiandien 1896 pp. 42 10 kap.
11. *Trumpa senovės lietuvių istorija.* 1892 pp. 56 10 kap.
12. *Šykolaitis. Mindaugis,* didysis Lietuvos kunigaikštis. Trumpas aprašymas jo gyvenimo ir darbų, 1899 pp. 58 5 kap.
13. *Jurgis Kastrijotas,* išvaduotojas Albanijos, 1894. pp. 13 5 kap.
14. *Žemaitė. Valčiaus sudas.* Komedijs vienoje veikmėje. 1900. pp. 40 10 kap
15. *A. Mickevičius. Velinės.* Paveikslai iš gyvenimo kalinių, suimtų laike pirmutinio lenkmečio. 1900 pp. 68. 15 kap.
16. *Trumpa istorija didžiosios prancūzų revoliucijos.* 10 kap.
17. *Parapija ir kunigas* 5 kap:
18. *L. P. Judošius.* 1902 pp. 11. 5 kap
19. *Kaip prancūzai už laisvę kariavo* pp. 159 25 kap.
20. *Irš. Seno kareivio papasakojimas* 5 kap.
21. *Nežinomas* Rykštės. 5 kap.

Pasarga. Išsirašant knygas reikia siųsti drauge pinigų. Kasti nusiuntimo knygų puola ant pirkikų. „Varpo ir Ukininko“ red daug pigiau parduoda knygas agentams ir perkupčiams. Pinigai yra rokuojami taip 1 rublis = 2 markės = 2 šlingai = 50 centų = 2½ frankų.

Adresas: **M. Saunus. Tilsit,** Fabrikstr. 27.
Ostpreussen, Germania.

Atsakomasis redaktorius: J. Lapinas, Tilžėje

Spausdinta pas J. Šenkę, Tilžėje.

81.827.10